

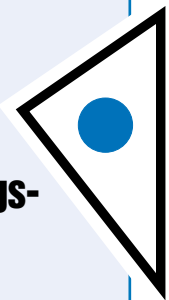
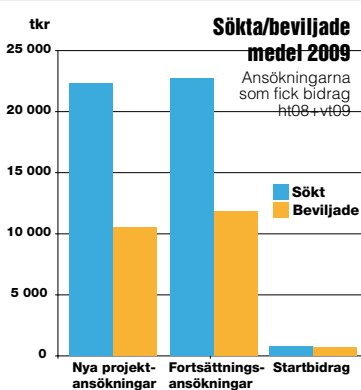
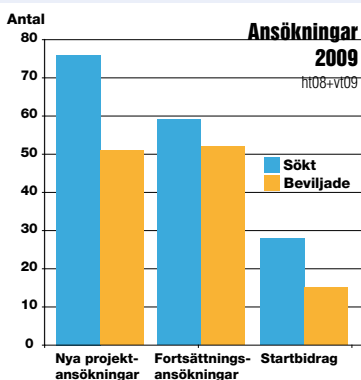
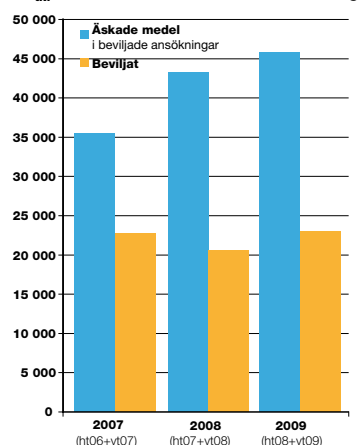
Sista ansöknings- dag 10 oktober för startbidrag och regionala projekt

Notera i almanackan – sista datum för ansökningar som gäller regionalt nätverksarbete, startbidrag och regionala forskningsprojekt är lördag den 10 oktober.

Statistik från 2006-2009 visar ett stabilt inflöde av ansökningar till FORSS. Mellan 179 och 206 ansökningar per år, inklusive alla typer av stöd. De som beviljas stöd har däremot begärt större belopp år från år, delvis på grund att maxbeloppet höjdes år 2007.

Sökta/beviljade medel 2007-2009

Projektanslag, fortsättningsmedel och startbidrag

Guldkörin

Nyheter från **FORSS** Forskningsrådet i Sydöstra Sverige

Mats Hammar, dekanus vid Hälsouniversitetet, tolkar regeringens nya forskningspolitik. Ett fåtal starka institutioner delar på en ny miljardkaka. Övriga aktörer får vara lite smartare framöver.

Nya signaler till forskarvärlden

”FORSS viktig när konkurrensen hårdnar”

Medicinsk forskning har alltid haft patientnyttan som sitt självklara syfte. Nu lägger regeringen till ett nytt mål: forskningsresultaten ska helst också kunna kommersialiseras.

– Direktivet är mycket tydligt. Det kommer att beröra alla oss som arbetar med forskning, säger Mats Hammar, dekanus vid Hälsouniversitetet i Linköping.

Text: Britta Linebäck Foto: Mark Olson

– **Det fanns en tid** då Sverige räknades som en mycket framgångsrik forskarnation. Den tiden är förbi, och detsamma gäller hela Europa. Nu är det andra delar av världen som kommit i kapp och gått om, säger Mats Hammar.

Med ambitionen att Sverige faktiskt ska ha en ledande plats i forskarvärlden skärper regeringen nu kraven på svensk forskning. Den

rekordstora summan 5 nya miljarder ska stärka forskningen på universitet och högskolor under de närmaste åren. Men pengarna lämnas inte ut hur som helst. 1,3 miljarder går till medicinsk forskning inom några utvalda, av staten fastställda, spjutspetsprojekt – diabetes, cancer, epidemiologi, neurovetenskap, stamceller och vårdvetenskap bland annat.

Under våren fick universitet och högskolor komma in med sina ansökningar. Det gjorde också Linköpings universitet. Nu är fördelningen gjord, och det står klart att Linköping inte får något alls ur potten riktad mot medicin och vård, men däremot en hel del medel med teknikinriktning.

– Vi hade hoppats på extra pengar till vår medicinska forskning förstås, och jobbade för det. Men vi är helt enkelt för små och för unga och kunde inte konkurrera på de villkor som ställts, säger Mats Hammar.

Villkoren var bland annat att bara två ansökningar inom varje område kunde antas. Varje ansökan fick ha upp till tio cv, vilket med automatik sållade bort alla mindre lärosäten. De

► stora, traditionstygda universiteten med många meriterade forskare tog hem hela potten.

– Förfarandet ger klara signaler om en begynnande polarisering mellan universitet och högskolor, menar Mats Hammar.

Förutom den tydliga styrningen av vad staten vill prioritera ämnesmässigt, finns också skarpa direktiv om ökad samhällsnytta. Den medicinska forskningen ska i framtiden både tjäna patienten och vara ekonomiskt gångbar.

– Direktiven är mycket tydliga på den punkten. Medicinsk forskning ska, där möjligheter finns, kommersialiseras och kunna skapa nya arbetstillfällen, till exempel genom att man bildar företag runt bra idéer, säger Mats Hammar.

Att forskning ger upphov till företagande är redan idag vanligt när det handlar om teknik, men sällsynt inom medicin.

Mats Hammar har förståelse för de nya kraven, och tycker att det kan vara bra att även se forskning ur ett totalt samhällsperspektiv.

– Men för mig kommer patienthälsan alltid att vara viktigast.

Att Linköpings universitet inte får de extra miljoner man ansökte om inom medicin och vård ser han inte bara som ett nederlag, utan också som en utmaning.

– Det gör mitt uppdrag som dekanus och forskningsansvarig ännu viktigare. Vi kommer inte att kunna konkurrera med de största, främst Karolinska Institutet och Lunds universitet, när det gäller ekonomiska möjligheter. Istället måste vi bli ännu bättre, ta hand om våra forskare ännu mer, spetsa vår forskning och fortsätta vara i världsklass som undervisare.

Även FORSS kommer att påverkas av det nya, stramare forskningsklimatet, anser Mats Hammar. Han har deltagit i FORSS arbete bland annat som granskare, och påpekar att FORSS är en "alldeles strålande idé" som ökat möjligheten att bedriva forskning på bredden. Och behovet av sådan verksamhet kommer inte att minska, menar han. För att få fram den spetsforskning som staten nu fokuserar på, är det nödvändigt att först kunna identifiera de bästa forskarna och de mest lovande idéerna.

– Där kan FORSS fortsätta att ha en mycket viktig roll. Men för att lyckas måste FORSS bli smartare, arbeta effektivare än någonsin och använda pengarna på allra bästa sätt. Man måste också ta till sig kraven på kommersialisering, och kunna berätta om hur de rön som tas fram ska komma till nytta för regionen. Det blir det riktigt nya för FORSS, säger Mats Hammar. 🟡

Ronny Gunnarsson, docent och **Eva Almqvist**, systemförvaltare för FoU i Sverige har arbetat med spridning av forskningsresultat sedan mitten av 90-talet. En idé som fått

Läsvärd forskning lyser

Populärt skrivna texter gör resultaten synliga för

Alla som beviljats forskningsmedel från FORSS måste lämna in en beskrivning av projektet även på lekmannaspråk för att få ut sina pengar.

Onödigt, tycker kanske några. Användbart, visar erfarenheten.

Text: Britta Linebäck

För FORSS är modellen med "populärbeskrivning" av projektplaner och sammanfattningar relativt ny. Lång erfarenhet har däremot FoU-enheten i Borås. Redan i mitten av 90-talet började man fundera på möjligheten att få ut forskningsresultat, främst till allmänheten, men även till politiker och beslutsfattare.

– Samtidigt diskuterade vi behovet av att kunna följa upp forskningen, svara på frågor från myndigheter och ge statistiska verktyg till ledningen på ett kvalitetssäkrat sätt, säger Eva Almqvist.

Hon är systemförvaltare för FoU i Sverige. Tillsammans med docent Ronny Gunnarsson har hon varit med i diskussionerna och sett behoven och de ökande kraven från start.

– Då tänkte vi främst på att patienterna skulle ha nytta av att få se vilken forskning som var på gång. Kunna hitta nya rön, få stöd och kanske uppmuntran. Som patient kan man också ta med sig information om pågående forskning till den som behandlar och diskutera. Dessutom finns det belägg för att en aktiv och informerad patient oftast har en bättre prognos, säger Eva Almqvist.

En anledning till att öka insynen är ock-

så att eftersom forskningen är skattefinansierad har människor har rätt att få veta, både vad som pågår och vad som är avslutat, menar hon.

Men var och hur när vi våra patienter?

Naturliga mötesplatser är väntrum, sjukhusentréer och akutmottagningar.

– Vi bestämde oss för att placera ut monitorer med populärvetenskapliga texter, i urval från databasens samtliga projekt, på just sådana ställen. Ett urval kan vara just den forskning som bedrivs vid det aktuella sjukhuset, ett annat urval kan vara ett intressant diagnosområde. Monitorer finns numera på flera platser i Västra Götaland, Västernorrland och snart i Örebro.

Eva Almqvist administrerar vad som visas på respektive skärm utifrån beställarens önskemål. Varje natt hämtar presentationsutrusningarna upp eventuella tillägg från databasen eller ändringar från projektledaren. Därför är informationen alltid aktuell.

Hon tycker att de utplacerade informationsskärmarna tagits emot positivt, och hon får in en del frågor från människor som läst på skärmarna.

– I många fall har jag kunnat vägleda dem till mer information och faktiskt direkt uppfattat att det varit till nytta för patienterna. Allt bygger naturligtvis på att texterna är skrivna på ett språk som folk förstår, säger Eva Almqvist.

När Boråsgruppen började sitt arbete vid mitten av 90-talet var datoriseringen och internetanvändningen långt ifrån vad den är idag. Nu är man van att mötas på nätet. På webbplatsen www.fou.nu/is/sverige finns nu en nationell databas där forskare enkelt får

god spridning är utplaceringen av monitorer med forskningspresentationer.

Upp väntrum allmänhet och politiker

aktuell information om vad som sker på forskningsfronten. Alla internetbesökare kan också söka bland de populärvetenskapliga texterna.

En FORSS-ansökan görs digitalt, liksom inlämningen av populärvetenskapliga projektbeskrivningar. Under projektets gång ska också den lättbegripliga texten uppdateras. Det medför att andra som forskar i FORSS kan följa förloppet i alla projekt i sydöstra Sverige.

– Det är en av fördelarna med att vara så direkt åtkomlig. Många brinner för sin idé och är väldigt nöjda när de märker att den syns. En kille som är läkare här berättade stolt för mig att 500 personer varit inne och tittat på hans arbete under en vecka. Det är en direkt positiv feedback på det man håller på med, säger Eva Almqvist.

Medarbetarna i FORSS får ofta frågan varför man inte kan använda samma text som till ansökningarna.

– Svaret är att de som bedömer ansökningarna har en medicinsk kompetens som gör att de kan gå djupare in på detaljer. Information till allmänheten och en ansökan har helt enkelt inte samma målgrupp, säger Eva Almqvist.

Samtliga lekmanprojektbeskrivningar av arbeten som pågår för närvarande finns på FORSS hemsida. FORSS har granskat och godkänt läsbarheten innan de lagts ut. Fritt fram alltså att läsa andras beskrivningar, för den som vill få tips om hur man kan formulera sig.

För att få hjälp med de populärvetenskapliga beskrivningarna till FORSS går det bra att kontakta Yvonne Jonsson. Samordnare för alla kontaktpersoner i Sverige är Gun Rembeck, Västra regionen. 🍌

Skriv populärvetenskapligt

Döm själv hur kollegorna lyckats

Skriva lätt och ledigt kan vara svårt när huvudet är fullt av viktig sakkunskap. Men glöm skrivkrampen och hämta forskartips från ett av Sveriges ledande lärosäten – Lunds universitet.

Text: Mark Olson med särskilt tack till Kristina Lindgärde, Lunds Univ.

Till höger kan du läsa text som vi saxat ur kollegors populärt skrivna presentationer. De handlar om vitt skilda ämnen. Begriper du vad de skrivit? Vad är det som gör en text lättläst egentligen? Här är några rekommendationer som Lunds forskare får.

Använd ett levande språk är en vanlig uppmaning. Det betyder – variera ditt ordval, helt enkelt. Byt ut återkommande ord och begrepp mot nya fräscha, även om de blir mindre vetenskapliga.

Facktermer? Helst inte. Om de absolut måste med, se till att förklara dem väl. Men facktermer i början av en text lägger sig som en blöt filt över hela läsupplevelsen.

Korta meningar gör texten lättare att läsa. Enkla ord är mer lättsmälta. Om du varierar meningarnas längd behåller du läsarens uppmärksamhet bättre.

Ge exempel. Utgå från något konkret för att komma åt något abstrakt eller generellt. Led tankarna från det välkända till något okänt.

Plocka in ditt ämne i ett större sammanhang. Gärna något som läsaren själv upplevt, något som berör honom/henne. Då kanske läsaren förstår varför just din forskning är så viktig. Ett exempel: "Varje år dör ett 100-tal personer förgiftade av ämnet y. Ett vanligt tvättmedel innehåller det giftiga ämnet."

Jobbet med den lediga texten kommer att hjälpa dig själv att förstå vem som kan tänkas efterfråga den, och i vilka sammanhang.

Till slut, låt en granne eller bekant läsa texten och berätta vad han/hon inte förstår. Där finns en och annan aha-upplevelse att hämta.

Hämta fler tips på:

www.lth.se/forskning/popularvet

Studien syftade till att beskriva empowerment inom intensivvård ur ett patientperspektiv. Med empowerment avsågs upplevelser av kraft, styrka och delaktighet i den egna vården.

Alpha1-antitrypsin (AAT), är ett protein som produceras från levern. Det är den vanligast förekommande hämmaren av serin proteaser (nedbrytande enzymer) i blod och vävnader.

Vi vill samtidigt jämföra MRT-negativ MS med MRT-positiv MS och även jämföra dessa två grupper med en grupp friska, frivilliga personer liksom med en grupp personer som har typ av mindre tumör i bakre skullgropen.

Humant papillomvirus (HPV) är en mycket vanlig sexuellt överförbar infektion (STI), som kan leda till livmoderhalscancer.

Studier har visat att 15-22% av akuta sjukhusinläggningar av äldre kan vara orsakade av läkemedelsproblem.

Vårt mål är att ta fram en mer effektiv och en säkrare diagnostik av MS.

Den första delstudien visade bland annat, att kvinnor med ett kolesterolvärde över 7.0 mmol/L hade större risk än de med ett lägre kolesterolvärde att också vara drabbade av nedsatt produktion av sköldkörtelhormon, talande för en utveckling mot s.k. hypotyreos.

Granskarnas bästa råd om din ansökan

”Synd om en bra studie ska falla på formella misstag”

Varje år tar FORSS prioriteringskommittéer emot ett par hundra ansökningar till bedömning. En del ansökningar måste gallras bort på grund av enkla förbiseenden. GuldKorn har bett

granskarna i de olika kommittéerna om sina bästa råd till dig som söker startbidrag eller projektanslag. En samstämmig uppmaning från samtliga är: Läs regelverket noggrant!

Gunilla Sydsjö

Ledamot i PK1
Den växande människans hälsa

Ny kunskap? Ta reda på vad som redan är gjort inom forskningsområdet. Försäkra dig om att din studie verkligen fokuserar på ny kunskap.

Samarbete är en viktig del av alla FORSS-projekt. Men hur ska det organiseras? Vem ska göra vad? Det är jätteviktigt att tidigt tänka igenom logistiken i projektet.

Rimligt anslag? Vi tittar särskilt på hur sökande beräknat sina kostnader. Har de exempelvis verkligen förstått hur dyrt det är med provtagning? Löneandel är alltid en stor del av totalkostnaden – men någon ersättning till disputerade medarbetare med egen tjänst är aldrig aktuell.

Gör en pilotstudie först. Det är ett utmärkt sätt att testa hur rimligt projektet är och upptäcka både möjligheter och svårigheter på vägen. Dessutom kommer medarbetarna snabbt igång i praktiskt samarbete.

Andra bidragsgivare? De flesta projekt får stöd från andra finansierare också. Det är inget att sticka under stol med. Tvärtom. Det ett kvalitetsmått att andra bedömare sätter värde på en studie.

Johannes Järhult

Ledamot i PK2
Den vuxna människans hälsa

Bra nivå. Ansökningarna som når fram till vår kommitté håller allmänt en mycket god standard. Katastroferna är lätt räknade. Det vittnar om att vi har kvalificerade sökande, men också att sekretariatet gör ett bra jobb med rådgivning till alla som söker och bortgallring av handlingar som inte uppfyller FORSS formella krav.

Äkta samarbete. FORSS stödjer projekt som omfattar flera landsting. Det kan vara frestande för sökande att locka in projektdeltagare från andra orter i regionen utan att dessa får någon verklig funktion i studien. En sorts akademisk fernissa. Satsa på verkligt samarbete istället. PK ser faktiskt skillnaden.

Rätt språk. Skriv allmänt begripligt utan att peppra med specialuttryck och förkortningar.

Vill du ha ditt eget ex av GuldKorn?

Eller har du bytt adress?
Hör av dig till FORSS kansli,
tel 013- 22 76 55
e-post: yvonne.h.jonsson@lio.se

Peter Blomstrand

Ordförande i PK3
Den åldrande människans hälsa

Bärkraft. Projektet måste vara genomtänkt och ha förutsättningar för att kunna genomföras. Studiens hypotes behöver också stämma väl överens med dess övriga utformning.

Gränsöverskridande och patientnära är två viktiga egenskaper som FORSS kräver av alla projekt. En grundbult, helt enkelt.

Personkort för alla. Det händer att välmeriterade huvudsökanden tar för givet att bedömare känner till deras kvalifikationer. Det är inte alls säkert. Samtliga sökande behöver fylla i den informationen.

Nytänkande? Både den sökande och vi måste övertygas om att en studie verkligen leder framåt. Oftast finns kompetensen att bedöma inom kommittén. Men vi har möjlighet att anlita externa experter vid behov.

Mattias Elg

Ledamot i PK5
FoU inom kvalitét, utvärdering och verksamhetsutveckling

Var noga med det formella. FORSS har tydliga bestämmelser om vad en ansökan ska innehålla. Läs noga och kolla själv att alla krav är uppfyllda. Räkna inte med att komplettera senare – ansökan bedöms i ”befintligt skick”.

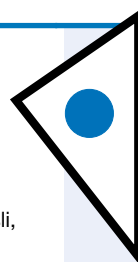
Patientnära är ett nyckelord för FORSS. Motivera utförligt hur ditt projekt berör patienten.

Beskriv din metod. Många ansökningar stupar på detta. En tydlig presentation av metoden är ett absolut krav. Utan den blir det inget anslag.

PK5 har ett särskilt fokus på forskning och förbättringsarbete inom vården. Studier med det syftet är välkomna hos oss.

Ett begripligt språk är klart värdefullt. PK5:s ledamöter kommer från väldigt olika expertområden.

Text: Mark Olson

FORSS
FORSKNINGSRÅDET I SYDÖSTRA SVERIGE

www.fou.nu/is/forss

Medarbetarna på FORSS kansli har sitt uppdrag på deltid. Detta innebär att den som vill nå kansliet inte alltid kan räkna med att få direkt kontakt. Säkrast nås kansliet via e-post.

Kansli: 581 91 Linköping
Tel: 013-22 76 55
Ansvarig utgivare: Yvonne Jonsson
Redaktör: Claes Hallert
Text & form: Forma Viva, Linköping
Abonnemang: 013-22 76 55
e-post: yvonne.h.jonsson@lio.se